

Мср Бранко Пушица, виши архивист

Архив Југославије

930.253:614(497.1)”1962/1967”

Београд, Република Србија

pusicabranko@yahoo.com

Оригиналан научни рад

Примљено: 25. октобар 2024.

Одобрено: 6. новембар 2024.

Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику (1962–1967)

Установа и архивска грађа

АПСТРАКТУМ: Рад представља извод из историјске белешке за фонд Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику. Овде је укратко изложен историјат, надлежности, задаци и делатност Савезног министарства за здравство и социјалну политику, у чији делокруг је спадала и стамбено-комунална политика, у петогодишњем периоду његовог постојања под овим називом¹. Уз основне податке о ствараоцу фонда, рад доноси и сумаран преглед архивске грађе фонда према општим и основним класификационим групама уз оцену њеног историјског и друштвеног значаја.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику, Секретаријат СИВ за здравство и социјалну политику, здравство, систем здравствене заштите, народно здравље, социјална политика, систем социјалне заштите, стамбено-комунална политика, међународна сарадња на пољу здравства и социјалне заштите.

До јуна 1962. године послове из области народног здравља, стамбено-комуналне политике и социјалне заштите обављала су два засебна органа управе, Секретаријат СИВ-а за народно здравље и Секретаријат СИВ-а за социјалну политику и комунална питања.² Усвајањем *Уредбе о оснивању и*

1 Секретаријат под овим именом постоји заправо тек од 7. априла 1963. године, када је Уставним законом о спровођењу Устава проглашеним од стране Савезне народне скупштине промењен назив дотадашњем Секретаријату Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику.

2 Љубиша Кораћ, *Организација федерације у социјалистичкој Југославији*, Београд, Ар-

укидању одређених савезних органа управе, ова, до тада засебна тела, спојена су у један заједнички орган – Секретаријат Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику.³ Истом уредбом биле су одређене и надлежности новоустановљеног Секретаријата који је имао задатак да: „врши управне послове из надлежности федерације у области народног здравља и снабдевања земље лековима, санитарским уређајима и материјалом, заштите деце и омладине, бивших бораца и деце бивших бораца и жртава фашистичког терора, заштите инвалида и других лица којима је потребна помоћ друштвене заједнице, послове из области старатељства и заштите породице, послове у вези са организационим, економским и другим питањима из стамбене и комуналне области, послове у вези са иселеницима, одржава везе са одговарајућим установама и организацијама других земаља и међународним организацијама, учествује у припремању међународних споразума у тим областима и стара се о њиховом извршавању, врши и друге послове из надлежности федерације у области народног здравља и социјалне заштите, ако поједини од тих послова нису стављени у надлежност других савезних органа управе“.⁴

Као што се може видети, основни задаци и дужности новоустановљеног секретаријата нису се суштински разликовали од оних које су имали његови претходници.⁵ Његова делатност била је усмерена првенствено на припрему и контролу спровођења различитих законских прописа из области здравствене заштите, комунално-стамбене политике и социјалне зашти-

хив Југославије; Загреб, „Глобус“, 1981, стр. 362.

- 3 *Службени лист ФНРЈ*, бр. 25 од 20. јуна 1962. године. Уредба о оснивању и укидању одређених савезних органа управе, чл. 4: „Секретаријат Савезног извршног већа за народно здравље и Секретаријат Савезног извршног већа за социјалну политику и комунална питања спајају се у Секретаријат Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику“.
- 4 Исто (чл. 4 Уредбе).
- 5 Воја Ђукановић, *Здравствено стање и организација здравствене службе у Југославији*, Београд, Графичко предузеће „Слободан Јовић“, 1981. стр. 238–242. Посебан политички систем установљен у послератној Југославији утемељен на комуналном уређењу и самоуправљању радног народа у свим аспектима друштвеног и привредног живота, са друштвеним и политичким уређењем постављеним на принципима демократизације, децентрализације и деетатизације, одредили су и права и обавезе федерације у односу према организацији и функционисању здравствене службе и службе социјалне заштите. У складу са Уставом и Уставним законом и на основу општег закона о организацији здравствене службе, задаци федерације су се сводили на утврђивање општих начела за организацију здравствене службе, спречавање и сузбијање заразних болести, мере за здравствену заштиту на раду, санитарну заштиту граница и испуњавање међународних обавеза у области здравствене заштите. Осим тога, федерација је била у обавези да помаже народним републикама у обезбеђењу здравствене заштите на њиховим територијама.

те.⁶ Остали послови из надлежности Секретаријата обухватили су праћење републичких прописа из наведених области, организовање међурејубличке сарадње и спровођење одређених акција на плану изградње и развоја постојећег система у области здравства, стамбено-комуналне политике и социјалне заштите.⁷ Секретаријат је пратио и развој здравствене службе у земљи, кретање здравственог стања народа, развој хигијенских прилика и кретање акутних заразних болести, како са општејугословенског аспекта тако и у вези са међународним санитарним прописима и билатералним уговорима.⁸

Уз бројне друге послове које је обављао на унутрашњем плану, Секретаријат је наставио да унапређује већ развијену сарадњу са различитим међународним организацијама и државама.⁹ Његове надлежности на пољу међународне сарадње биле су дефинисане чланом 24 Закона о савезним органима управе из 1956. године, где је стајало да је Секретаријат овлашћен да одржава везе са одговарајућим установама и организацијама других земаља и међународним организацијама и да учествује у припреми међународних споразума у области здравља и социјалне политике и стара се о њиховом извршењу. Највећи део активности на овом плану проистигао је из чланства Југо-

6 Архив Југославије, фонд Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику (603), фасцикла 1, јединица описа 1 (АЈ, 603-1-1). Нацрт извештаја Секретаријата СИБ за народно здравље и социјалну политику у СИБ-у за 1962. годину, стр. 1.

Исто се може прочитати и у Извештају о раду и стању Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику у 1964. години где на страни 22 стоји: „Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику своју делатност у 1964. години је усмерио на решавање проблема и питања из своје надлежности, а у првом реду на израду нацрта закона и прописа у области здравства, социјалне политике и стамбено-комуналних питања, пратио рад и развој ових делатности у републикама, вршио координацију и покретао иницијативу за решавање бројних питања из наведених области“ (АЈ, 603-4-6)

7 Исто, стр. 1.

Посебну пажњу у области здравства Секретаријат је поклањао организационим проблемима здравствене заштите и здравствене службе, проблемима спровођења новог система финансирања у здравству, законодавној делатности у области здравства, унапређењу и развоју међународне делатности на здравственом плану, проблемима снабдевања лековима, као и раду и развоју службе санитарне инспекције. У оквиру своје делатности надлежне службе Секретаријата израдиле су низ информација и елабората о различитим здравственим проблемима. (стр. 22–23) На пољу социјалне заштите настављен је рад на изменама и унапређењу постојеће законске регулативе, израђени потребни документациони прегледи развоја социјалне и инвалидско-борачке заштите, извршена анализа постојећег стања дејче заштите, криминалитета малолетника, проблема рехабилитације инвалидних лица, бриге о старим и немоћним лицима и другим проблемима из области социјалне заштите и стамбено-комуналне делатности. Извештај о раду и стању Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику у 1964. години, стр. 26–31 (АЈ, 603-4-6).

8 Исто, стр. 2.

9 Исто, стр. 3.

славије у ОУН и његовим специјализованим агенцијама и комисијама (СЗО, УНИЦЕФ, Социјална комисија, Комисија за људска права и Комисија за становање Економско-социјалног савета УН), усмених договора и контаката са представничким телима међународних здравствених организација, стручних удружења и фондација. Велики део послова из области међународних веза у здравству и социјалној политици се темељио на међудржавним уговорима о билатералној сарадњи Југославије са земљама Европе, Африке, Азије и Латинске Америке. Осим тога, Секретаријат је имао закључене споразуме са појединим иностраним фондацијама и другим институцијама.¹⁰ Из претходно наведеног може се закључити да се основна делатност Секретаријата на међународном плану, односно његове службе за међународне везе, састојала у припреми предлога споразума, конвенција и годишњих планова сарадње израђених на основу поменутих међудржавних уговора. Тамо где није било уговора о билатералној сарадњи у области здравства и социјалне политике, активности Секретаријата су се састојале у одржавању веза са појединим земљама кроз личне контакте, у смислу доласка страних функционера и стручњака у Југославију или одласка југословенских у иностранство, путем учешћа на конгресима и конференцијама, кроз усавршавање југословенских стручних радника у иностранству и обратно, или путем размене стручне документације и литературе из ових области.¹¹

У оквиру Секретаријата деловали су Савезни санитарни инспекторат, Управа за фармацеутску службу и медицинско снабдевање и Управа за инвалидска и борачка питања, са својим специфичним задацима и дужностима.¹² Преко Савезног санитарног инспектората вршен је погранични надзор

10 АЈ, 603-1-1. Одговор Секретаријата на упитник Управе за персоналне послове СИБ-а у вези са стањем и организационим и кадровским проблемима у савезним органима управе, установама и организацијама овлашћенима да одржавају пословне и друге везе са одговарајућим установама и организацијама других земаља и међународним организацијама. Допис Секретаријата бр. 2919/3 од 14. децембра 1963. године.

11 Исто.

12 Исто.

У члану 9 Уредбе о оснивању и укидању одређених савезних органа управе стоји (*Службени лист ФНРЈ*, бр. 23/56):

„Савезни санитарни инспекторат, основан Законом о санитарној инспекцији постаје орган управе у саставу Секретаријата Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику.

Управа за фармацеутску службу и медицинско снабдевање, основана Уредбом о оснивању и укидању одређених савезних органа управе (*Службени лист ФНРЈ*, бр. 45/57, 6/58, 15/58 и 28/60) као орган управе у саставу Секретаријата Савезног извршног већа за народно здравље и Управа за инвалидска и борачка питања, основана Уредбом о оснивању и укидању одређених савезних органа управе као орган управе у саставу Секретаријата Савезног извршног већа за социјалну политику и комунална питања, настављају са радом као органи управе у саставу Секретаријата Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику.“

са циљем спречавања уношења у земљу заразних болести као и санитарни надзор над увозом намирница,¹³ док се делатност Секретаријата на подручју медицинског снабдевања одвијала преко Управе за фармацеутску службу и медицинско снабдевање.¹⁴

Од марта 1965. па све до маја 1967. године у оквиру Секретаријата деловале су и Комисија за сарадњу са међународним здравственим организацијама и Национална комисија за УНИЦЕФ, као организације које су обављале послове од интереса за федерацију.¹⁵

Уставним законом о спровођењу Устава, проглашеним од стране Савезне народне скупштине 7. априла 1963. године, промењен је назив Секретаријата Савезног извршног већа за народно здравље и социјалну политику у Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику.¹⁶

Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику је постојао до 18. маја 1967. године, када је Законом о савезним органима управе, савезним саветима и савезним организацијама основан Савезни савет за здравство и социјалну политику.¹⁷

Током постојања Секретаријата, дужност савезног секретара (секретара СИВ) за народно здравље обављали су Момчило Мома Марковић (1962–1965) и Драгутин Косовац (1965–1967).

Грађа Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику предата је Сервису за административне и рачуноводствене послове Записником о примопредаји архивског материјала смештеног у подрумским просторијама зграде Савезног извршног већа у Булевару Лењина број 2, од 23. новембра 1966. године. Том приликом извршена је предаја 30 дужних метара регистра-турског материјала следећих савезних органа управе: Секретаријата за народно здравље за период 1954–1962. године, Секретаријата СИВ за народно здравље и социјалну политику за период 1962–1963. године, Секретаријата за социјалну заштиту за период 1956–1958. године, Секретаријата за социјалну политику и комунална питања за период 1959–1962. године и Савезног сани-

13 АЈ, 603-1-1. Нацрт извештаја Секретаријата СИВ за народно здравље и социјалну политику СИВ-у за 1962. годину. стр. 4.

14 Исто. стр. 3.

15 Љубиша Кораћ, нав. дело, стр. 208.

16 АЈ, 603-1-1. Нацрт решења о измени појединих радних места у Савезном секретаријату за здравство и социјалну политику.

17 *Службени лист СФРЈ*, бр. 21 од 13/14. 05. 1967. године. Закон о савезним органима управе, савезним саветима и савезним организацијама.

тарног инспектората за период 1956–1962. године. Како стоји у записнику, „архивски материјал Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику и Савезног санитарног инспектората је несређен с тим што се један део налази у фасциклама са пописом бројева по организационим јединицама”.¹⁸ У досијеу фонда не постоји забелешка у вези са предајом архивске грађе и регистратурског материјала Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику Архиву Југославије, али се може претпоставити да је то обављено, као и у случају грађе осталих органа управе из ове области, почетком 1992. године, без примопредајног записника. Према постојећем попису архивске грађе Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику, архивска грађа и регистратурски материјал фонда су били смештени у 240 фасцикли, уз 16 књига евиденције и 11 картотека предмета.¹⁹

Информације представљене у попису нису одговарале стварном стању у погледу књига евиденције. У грађи није било поверљивих деловодника за 1966. и 1967. годину, док је, са друге стране, пронађено осам непописаних деловодних протокола Кабинета секретара СИБ-а за народно здравље, односно савезног секретара за здравство и социјалну политику, за период 1960–1967. године и један деловодник Кабинета савезног секретара за рад из 1959. године. У грађи фонда пронађен је и деловодни протокол Савезног одбора за пострадале од земљотреса који је 1962. погодио Макарску и Херцеговину. Као безвредни регистратурски материјал издвојене су две књиге пописа аката.

Током обраде и сређивања фонда додатно је, по основу разграничења, издвојено и пет књига евиденције које припадају фондовима Секретаријат СИБ-а за народно здравље (фонд 605), Секретаријат СИБ-а за социјалну политику и комунална питања (фонд 606), Секретаријат за социјалну заштиту (фонд 612) и Савезни секретаријат за рад (фонд 597).

Грађа фонда је у највећој мери настала у периоду 1962–1967. године, с тим што је један мањи део грађе настао раније. Упркос чињеници да је основна улога Секретаријата била првенствено израда предлога законских прописа, надзор над њиховим спровођењем и контрола усклађености система здравствене и социјалне заштите на савезном и републичким нивоима, што значи да се Секретаријат није бавио конкретним, оперативним проблемима и ситуацијама, архивска грађа фонда је прилично разноврсна и пружа низ дра-

18 АЈ, 603. Досије фонда Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику. Записник о предаји архивског материјала између Савезног секретаријата за здравство и социјалну политику и Сервиса за административне и рачуноводствене послове закључен 23. новембра 1966. године.

19 АЈ, 603. Попис архивске грађе фонда Савезни секретаријат за здравство и социјалну политику.

гоцених информација за области здравства, социјалне заштите, стамбено-комуналне политике и међународне сарадње Југославије на овим пољима у наведеном периоду. Највећи део грађе настао је радом самог Секретаријата, док је подједнако значајан и богат информацијама део грађе који је настао радом различитих установа са којима је овај савезни орган управе имао сарадњу. По свом значају истичу се извештаји и друга грађа коју су, по разним темама, за потребе Секретаријата израђивали стручни институти и заводи, попут Савезног завода за здравствену заштиту и других. Архивску грађу фонда махом чине оригинална документа, прописно обележена и заведена у основне књиге евиденције или картотеке предмета. Мањи део грађе чине копије и преписи, незаведена и документа без формалних обележја, која су остављени у фонду због своје садржајне вредности. Грађу фонда чине документа различите провенијенције: закони, уредбе, одлуке, решења, извештаји, записници, обавештења, забелешке, планови, примедбе, предлози, молбе, захтеви и др. Документа су у највећој мери писана српскохрватским језиком, али постоји и значајан број докумената писаних словеначким и македонским језиком. Од страних језика најзаступљенији су енглески, пољски, руски, немачки, француски, италијански, бугарски, чешки, холандски. Највећи део докумената је у куцаној форми, док су акта писана руком изузетно ретка. У грађи фонда се налази и мањи број фотографија које су пописане, при чему се део оригиналних фотографија чува у збирци фотографија Архива Југославије, а део фотографија који је чинио саставни део одређених елабората и планова, а који није било могуће физички издвојити на безбедан начин, остављен је у оквиру фонда. У грађи фонда се налази и мањи део новинских исечака и сличног материјала.

Основни критеријум приликом валоризације грађе представљала је садржајна вредност докумената и друштвеноисторијске околности њиховог настанка. Током сређивања и обраде издвојено је 14,40 дужних метара безвредног регистратурског материјала, од чега највећи део чине копије, дупликати и мултипликати, различите молбе и захтеви, рачуни и друга документа финансијског карактера, преднацрти и нацрти подзаконских и законских аката, циркулари, пропратна акта и слично.

Класификација архивске грађе извршена је према принципу слободне провенијенције – облик функције и делатности. Целокупна архивска грађа, укључујући и поверљиву архиву, подељена је на опште, основне групе и јединице описа према преовлађујућим темама. У коначном поретку, архивска грађа Секретаријата подељена је на следеће опште и основне групе:

I. СЕКРЕТАРИЈАТ

II. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

III. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

III. 1. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

III. 2. СТАМБЕНО-КОМУНАЛНА ПИТАЊА

IV. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

V. РАЗНО

VI. КЊИГЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Архивска грађа из оквира опште групе „Секретаријат” распоређена је у десет јединица описа смештених у шест фасцикли. Невелика по обиму, ова грађа нам даје основне информације о организацији, надлежностима и раду Секретаријата, његовом финансијско-материјалном пословању, кадровској структури и кадровским проблемима, раду и члановима Савета радне заједнице Секретаријата, раду Савезног санитарног инспектората, Управе за фармацеутску службу и медицинско снабдевање и Управе за инвалидска и борачка питања, законској регулативи у области здравства.

По обиму највећа, општа група „Здравствена заштита” садржи разноврсну грађу по различитим темама из ове области. Мањи део грађе из оквира ове групе нас упознаје са савезном и републичком законском регулативом на овом пољу, израдом и спровођењем законских прописа и усклађивањем постојећег законодавства са новим уставом. Од посебног значаја су информације које се тичу стања, организације и финансирања службе здравствене заштите, развоја и капацитета здравствене мреже, организације, рада и проблема здравствених установа, здравствених центара, службе Хитне помоћи, здравствених станица у предузећима. За разумевање стања у ком се налазила југословенска служба здравствене заштите током шездесетих година прошлог века подједнако је важна грађа која се тиче система финансирања ове службе, трошкова здравствене заштите, инвестиција у здравству, буџета и расподеле дохотка здравствених установа, стања фондова здравственог осигурања, уговарања здравствене заштите, цена и структуре здравствених услуга, опреме и инвентара истих, снабдевености лековима и другим медицинским материјалом, плата запослених. Поред финансијско-материјалних питања, кључни фактор за правилно функционисање система здравствене заштите били су људи који су радили у домовима здравља, болницама, клиникама и здравственим центрима. О здравственом кадру, његовој структури и броју, недостатку и школовању, слободном избору лекара, налазимо изузетно вредна обавештења у архивској грађи унутар ове опште групе. Здравствено стање народа, епидемиолошка ситуација, структура и информације о болестима које су представљале највеће претње обичним људима и које су највише оптерећивале здравствени систем, статистички подаци о броју болесника и здравствених прегледа, стање здравствене заштите мајки, деце и омладине, активности на превентивној здравственој заштити – чине још једну изузетно

битну, и добро документовану целину. Архивска грађа из оквира ове групе упознаје нас и са улогом републичких савета за народно здравље, службом санитарне заштите, заштитом од јонизујућег зрачења, радом Савезног санитарног инспектората и Управе за фармацеутску службу и медицинско снабдевање, Савезним заводом за здравствену заштиту, Серовакциналним заводом у Загребу, Здравственим центром федерације, међународном сарадњом на здравственом пољу, сарадњом са УНИЦЕФ-ом и радом Националне комисије за УНИЦЕФ.

У оквиру опште групе „Социјална политика” налазе се две засебне основне групе, „Социјална заштита” и „Стамбено-комунална питања”, где је сакупљена архивска грађа која по свом садржају припада датим целинама.

Област социјалне заштите била је регулисана одговарајућим законским прописима, што је документовано у грађи фонда. Овде налазимо и информације о организацији, раду и надлежностима републичких савета за социјалну политику, мрежи центара за социјални рад, њиховој организацији и финансирању, недовољном броју постојећих социјалних установа и плановима за отварање нових, стању и проблемима социјалне заштите на територији појединих народноослободилачких одбора. Значајан део грађе посвећен је кадровској структури у органима управе надлежним за послове социјалне заштите и самим установама социјалне заштите, недостатку истог, школовању нових стручњака и усавршавању постојећих. Посебно значајна и добро документована је тема васпитно запуштене деце и омладине, малолетничке делинквенције, деце заостале у развоју, деце у старатељским породицама, усвојења деце или уопштено дечије заштите. У делу грађе фонда говори се и о раду са одраслим особама, заштити старих и неспособних лица, проблемима и задацима установа за њихово збрињавање, проблемима у професионалној рехабилитацији, пензијама. Од изузетног значаја је и грађа која говори о стању службе инвалидско-борачке заштите, ратним и мирнодопским инвалидима, помоћи жртвама фашистичког терора или породицама погинулих бораца, инвалиднинама и борачком додатку, рехабилитацији. Интересантне су и вести о односу центара за социјални рад са стамбеним заједницама и привредним организацијама, затим о социјалним проблемима у условима спровођења новог привредног система и ослобађања вишкова радника, коришћењу средстава фондова за социјалне установе, социјалном осигурању, бањско-климатским лечилиштима, као и о проблему алкохолизма.

Сачувана грађа из дела фонда који је посвећен стамбено-комуналним питањима нам даје увид у законску регулативу у овој области, упознаје нас са проблемима стамбене политике, проблемима финансирања и обимом стамбене изградње у Југославији средином прошлог века, друштвеним плановима масовне градње, фондовима за стамбену изградњу, карактеристикама стамбених фондова у градовима, као и са финансирањем стамбене из-

градње из сопствених фондова привредних установа, стамбеним задругама и изградњи станова у личној својини, станаринама и трошковима одржавања стамбених зграда. Од значаја су и информације о стамбеној реформи и њеном утицају на одржавање стамбених фондова и на станарине, о станарским правима, стамбеним заједницама, управљању, одржавању и оправци зграда, Удружењу „Породица и домаћинство”. Занимљив поглед на развијеност комуналне инфраструктуре у Југославији током шездесетих година 20. века доноси нам сумарни преглед стања изворишта, уређаја за пречишћавање и лагероване воде, водовода, канализације, јавних купатила, улица, тргова, зелених површина, пијаца, електромерже и јавне расвете на савезном и републичким нивоима.

Општа група „Међународна сарадња” обједињује архивску грађу која се односи на стање и проблеме међународних веза и сарадње у области здравства и социјалне заштите и која нам пружа увид у обим и врсте те сарадње, улогу Секретаријата у том процесу и његове везе са различитим међународним организацијама и установама, као и на билатералну сарадњу овог министарства са различитим државама на пољу здравља и социјалне политике. У том смислу, од интереса су и сазнања везана за активности Комисије за сарадњу са међународним здравственим организацијама и Националне комисије за УНИЦЕФ, као и проблеме са којима су се сусретали у свом раду. На пољу међународних веза, посебно се истиче сарадња са Организацијом Уједињених нација (ОУН) и агенцијама у његовом саставу, попут Светске здравствене организације (СЗО), Дечијег фонда Уједињених нација (УНИЦЕФ), Организације за храну и пољопривреду (ФАО). Сарадња са ОУН је била интензивна и многострука још од окончања Другог светског рата и огледала се у бројним донацијама у храни, опреми и материјалу, размени експерата или давању стипендија за школовање и усавршавање југословенских стручњака кроз различите програме техничке помоћи ОУН. Та помоћ није била једносмерна, већ је и југословенска влада са своје стране и у складу са сопственим могућностима настојала да узме учешћа у различитим програмима ОУН кроз пружање помоћи оним земљама којима је она највише требала. На сличан начин се одвијала и сарадња Југославије са појединим земљама где су међусобне везе на плану здравства и социјалне заштите дефинисане билатералним споразумима. Поред европских земаља и САД, те везе су, мада не у том обиму, одржаване и са афричким, азијским и латиноамеричким земљама. У том смислу посебно је интересантна сарадња Југославије са НР Пољском, о чему нам сведочи и највећа количина сачуване архивске грађе, гледано по појединачним државама. Осим поменутих видова сарадње, овде налазимо и информације о југословенским здравственим радницима на раду или усавршавању у иностранству, затим о лечењу југословенских држављана у иностранству или страних држављана у Југославији и бројним другим темама. Поред наведених држава и агенција ОУН, Југославија је у овом периоду одржавала

везе и са Британским саветом, Фондом Лејди Хатон, Међународним дечјим центром у Паризу, Међународним комитетом и националним подружницама Црвеног крста, Светском службом цркава, Лутеранском светском помоћи и другим организацијама и установама.

Општа група „Разно” је, уз општу групу „Секретаријат”, најмања по обиму, међутим, разноврсност садржаја архивске грађе сакупљене у оквиру ове групе чини је ништа мање значајном и занимљивом у односу на остале класификационе групе фонда. Унутар ове групе сакупљена је архивска грађа која се тиче организације и рада низа стручних удружења и савеза из области здравства и социјалне заштите на простору југословенске државе, као и материјали о активностима и организацији Југословенског Црвеног крста. Посебно је занимљива грађа која нам доноси приказ стања и предузетих мера од стране државе и секретаријата након катастрофалног земљотреса у Скопљу 1963. године и земљотреса који је погодио област макарског приморја и Херцеговине годину дана раније. У оквиру засебне јединице описа налази се интересантна грађа која се односи на војничка гробља, инострана у Југославији и југословенска у иностранству. Значајан је и сакупљени материјал у вези са Хидросистемом Ибар–Лепенац са пратећим елаборатима, извештајем иностраног стручњака о третману индустријских отпадних вода на Косову и Метохији или извештајем Републичког завода за друштвено планирање СР Србије о потребним количинама воде за индустрију и насеља на Косову за период до 1980. године, као и мишљењем Социјално-здравственог већа Покрајинске скупштине АП КМ о проблемима снабдевања водом за пиће.

Упркос обиму и разноврсности грађе, као и значају информација које се могу наћи унутар фонда, његова архивска грађа не може послужити као једини и искључиви извор информација за упознавање и реконструкцију система здравствене и социјалне заштите нити стамбено-комуналне политике у периоду постојања Секретаријата, већ је неопходно допунити је информацијама из других извора.

Укупна количина архивске грађе фонда износи 12,15 м, односно 103 фасцикле, 137 јединица описа, 19 књига евиденције и 11 картотека предмета распоређених у три фасцикле. За фонд је израђен сумарно-аналитички инвентар са именским, географским и тематским индексом.

Branko Pušica

*Federal Secretariat for Health and Social Policy (1962-1967)
– institution and archival material –*

Abstract

The Federal Secretariat for Health and Social Policy was established in June 1962 under the name The SIV Secretariat for Health and Social Policy. The main task of the newly established Secretariat was to perform administrative tasks within the competence of the Federation in the field of public health and social protection. During the five-year period of its existence (1962-1967), its activity was primarily focused on the preparation and control of the implementation of various legal regulations in the field of health care, housing and communal policy and social protection. In addition, the Secretariat also monitored the development of the health service in the country, the pulse of the health status of the people, the development of hygienic conditions and the movement of acute infectious diseases. In addition to numerous internal tasks, the Secretariat also performed a number of tasks at the international level, the most important of which were maintaining connections with appropriate institutions of other countries and other international organizations and participating in the preparation and implementation of international agreements in the field of health and social policy. Within the Secretariat, several inspectorates, administrations and commissions operated through which this ministry performed tasks within its competence in the areas of medical supply, disability and veteran protection, sanitary border control, cooperation with UNICEF and other international health organizations. The Federal Secretariat for Health and Social Policy ceased to exist under that name on 18 May 1967 when the Law on Federal Administrative Bodies, Federal Councils and Federal Organizations established the Federal Council for Health and Social Policy.

Бранко Пушица

*Федеральный секретариат по здравоохранению и социальной политике (1962–1967)
– учреждение и архивные материалы –*

Краткое содержание

Федеральный секретариат по здравоохранению и социальной политике был создан в июне 1962 года под названием СИВ Секретариат по здравоохранению и социальной политике. Основной задачей вновь созданного Секретариата было выполнение административных задач в пределах юрисдикции федерации в области здравоохранения и социальной защиты. В течение пятилетнего периода своего существования (1962-1967 гг.) его деятельность была направлена в первую очередь на подготовку и контроль за выполнением различных нормативно-правовых актов в области здравоохранения, жилищно-коммунальной политики и социальной защиты. Кроме того, Секретариат отслеживал развитие здравоохранения в стране, развитие состояния здоровья населения, развитие гигиенических условий и развитие острых инфекционных заболеваний. Помимо многочисленных задач на внутреннем уровне, Секретариат выполнял также ряд задач на международном уровне, важнейшими из которых были поддержание связей с соответствующими учреждениями других стран

и другими международными организациями и участие в подготовке и реализации международных соглашений в области здравоохранения и социальной политики. В составе Секретариата действовало несколько инспекций, управлений и комиссий, через которые это министерство выполняло входящие в его компетенцию задачи в области медицинского обеспечения, защиты инвалидов и ветеранов, санитарного пограничного контроля, сотрудничества с ЮНИСЕФ и другими международными организациями здравоохранения. Федеральный секретариат по здравоохранению и социальной политике прекратил свое существование под этим названием 18 мая 1967 года, когда Законом о федеральных административных органах, федеральных советах и федеральных организациях был учрежден Федеральный совет по здравоохранению и социальной политике.